

EKOenergija – marķējums un sadarbības koalīcija

Criteria of the international EKOenergy ecolabel

Text approved by EKOenergy's Board on 23 February 2013

With text corrections, approved on 19 June 2013

The criteria for hydropower (chapter 8.3.c) have been updated on 14 March 2020

NOTE WITH REGARD TO OUR INTERNATIONALISATION: These criteria were originally meant for Europe. Lots of the wording still refers to Europe. However, on 7 August 2015 EKOenergy's Board agreed that the criteria can also be applied outside Europe. With regard to tracking, a paragraph was added to chapter 10 of this text. The rest of the wording will be updated during the next criteria review, in 2020-2021.

For more information see www.ekoenergy.org or contact EKOenergy's Secretariat,
info@ekoenergy.org

SATUR

1. IEVADS.....	2
2. EKOenerģijas SADARBĪBAS KOALĪCIJA UN MARĶĒJUMS.....	3
3. EKOenerģijas SADARBĪBAS KOALĪCIJAS STRUKTŪRA.....	3
3.1. Sabiedrisku organizāciju sadarbības koalīcija.....	3
3.2. EKOenerģijas Valde.....	4
3.3. Atbalsta struktūra.....	4
3.4. Sekretariāts.....	4
3.5. Sūdzību skatīšanas kārtība un Arbitrāžas padome.....	5
4. VALODA.....	5
5. EKOenerģijas MARĶĒJUMS – KOALĪCIJAS GALVENAIS INSTRUMENTS.....	6
6. INFORMĀCIJA LIETOTĀJIEM.....	6
6.1. Informācija par EKOenerģijas produktu.....	6
6.2. Cita informācija.....	7
6.3. EKOenerģijas darba finansēšana.....	7
7. ATTIECINĀMI ELEKTROENERĢIJAS VEIDI.....	7
8. ILGTSPĒJA.....	8
8.1. EKOenerģija un ilgtspēja.....	8
8.2. Vispārēja prasība – visu saistošo nosacījumu ievērošana.....	8
8.3. Īpaši nosacījumi.....	9
8.4. Kā pārliecināties, ka noteiktā ražošanas iekārtā saražotā elektroenerģija tiek kvalificēta kā atbilstoša?.....	15
9. KLIMATS.....	17
9.1. Klimata pārmaiņu mazināšanas fonds.....	17
9.2. Pilnspara EKOenerģija jeb EKOenergy full power.....	17
10. IZCELSME, IZSEKOJAMĪBA UN DIVKĀRŠA UZSKAITE.....	18
10.1. Izsekojamības mehānisms.....	18
10.2. Imports un eksports.....	18
10.3. Dzēšana valstī, kas nav patēriņa valsts.....	19
10.4. Interpretācija un saziņa.....	19
11. REVĪZIJA UN PĀRBAUDE.....	20
11.1. Kas drīkst auditēt un kā tas darāms?.....	20
11.2. Kam ir jāveic revīzija, un kāds tai ir mērķis?.....	20
11.3. Papildu pasākumi.....	21
11.4. To ražošanas iekārtu ikgadējā revīzija, kas izmanto bioenerģiju.....	21
12. KĀ PĀRDOT EKOenerģiju?.....	22
13. IEMAKSAS.....	22
14. NOSAUKUMS UN LOGOTIPI.....	23
15. KRITĒRIJU PĀRBAUDE.....	23

1. IEVADS

Dokumentā sniegts izklāsts par EKOenerģijas sabiedrisko organizāciju koalīciju un EKOenerģijas marķējumu. Te izklāstīti koalīcijas mērķi un vadības struktūra, kā arī EKOenerģijas marķējuma kritēriji.

Pēc intensīvas konsultēšanās ar Eiropas vides nevalstiskajām organizācijām, elektrības piegādātājiem, elektroenerģijas ražotājiem, patērētājiem, patērētāju organizācijām un valsts iestādēm tika izveidota EKOenerģija. Šīs konsultācijas noritēja atbilstīgi ISEAL Sociālo un vides standartu noteikšanas labās prakses kodeksam (Code of Good Practice for Setting Social and Environmental Standards), www.isealliance.org. Iedvesma EKOenerģijas izveidei ir rasta arī iepazīstoties ar American Green-e marķējuma redzējumu un praksi, www.green-e.org.

Lai uzzinātu vairāk, lūdzu, skatiet www.ekoenergy.org.

2. EKOenerģijas SADARBĪBAS KOALĪCIJA UN MARĶĒJUMS

EKOenerģija ir Eiropas vides nevalstisko organizāciju koalīcija, kuras biedri apņemas:

- sekmēt atjaunojamās enerģijas sektora attīstību un veicināt klimatam draudzīgus risinājumus;
- sniegt ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības, dzīvotņu un ekosistēmas pakalpojumu aizsargāšanā;
- informēt visus elektrības patērētājus par produktu, kuru viņi pērk, kā arī par viņu pirkumu nozīmi un to ietekmi;
- mobilizēt to pozitīvo enerģiju, kas piemīt cilvēku, cilvēku apvienību un uzņēmumu tūkstošiem, kuru mērķi sakrīt ar mūsu mērķiem, kā arī sniegt viņiem iespēju iesaistīties;
- uzlabot dialogu un apvienot spēkus ar elektrības sektoru, vides NVO un citām ieinteresētajām pusēm (piem., iestādēm un patērētāju organizācijām).

EKOenerģijas marķējums ir visskaidrāk redzamais instruments šo mērķu sasniegšanai. Tas ir pirmais un vienīgais Eiropas līmeņa elektroenerģijas marķējums.

Šī marķējuma mērķis ir palīdzēt elektrības piegādātājiem pārdot viegli atpazīstamu un plaši akceptētu elektrības produktu. Ar šo marķējumu ir iecerēts palīdzēt arī patērētājiem orientēties sarežģītajā Eiropas elektrības tirgū. EKOenerģijas patērētāji saņems skaidru informāciju par iegādājamās elektroenerģijas izcelsmi un par sava pirkuma atribūtiem. Turklāt EKOenerģija atbilst visām EKOenerģijas sadarbības tīkla izvirzītajām ilgtspējas prasībām.

EKOenerģijas marķējums ir vienīgais elektrības marķējums, kas radies Eiropas mēroga diskusiju un apspriežu rezultātā un kurš darbojas visā Eiropas tirgū, un ko atpazīst ieinteresētās personas visās Eiropas valstīs.

3. EKOenerģijas SADARBĪBAS KOALĪCIJAS STRUKTŪRA

3.1. Sabiedrisko organizāciju sadarbības koalīcija

EKOenerģijas sadarbības koalīcija, kurā ir apvienojušās sabiedriskas vides organizācijas. Pielāgojoties koalīcijas dalībnieku vajadzībām un spējām, mainīsies arī tās struktūra.

Darbības sākuma posmā attiecības starp EKOenerģijas partneriem nosaka *Pagaidu nolīgums starp EKOenerģijas sadarbības tīkla partneriem*. Šis nolīgums paredz katram tā loceklim vienu balsi EKOenerģijas Valdē. Lēmumi tiek pieņemti ar $\frac{3}{4}$ balsu pārsvaru (vismaz trīsreiz vairāk nobalsojot par nekā pret).

Koalīcijas dalībnieki ir vienojušies izvērtēt EKOenerģijas struktūru tiklīdz EKOenerģija tiks pārdota sešās valstīs (minimālais apjoms 100 GWh katrā valstī). Visticamāk, ka dalībnieki izveidos EKOenerģijas organizāciju (juridisku personu), kuru vadīs dalībnieku ievēlēta Valde.

3.2. EKOenerģijas Valde

Lielākās pilnvaras pārvaldes struktūrā pieder EKOenerģijas Valdei. Valde apstiprina organizācijas stratēģiju, lemj par kritērijiem un ražošanas iekārtu pieņemamību (gadījumos, kas izklāstīti šajā dokumentā), kā arī par EKOenerģijas Vides fonda un EKOenerģijas Klimata fonda izlietojumu. Valde ieceļ EKOenerģijas sekretariāta vadītāju. Visu lēmumu pieņemšanas pamatā būs padziļinātas konsultācijas ar atbilstīgajām ieinteresētajām personām.

Esošais *Pagaidu nolīgums starp EKOenerģijas sadarbības tīkla partneriem* nodrošina katram dalībniekam vienu balsi EKOenerģijas Valdē. Iespējams, ka nākotnē vienosies par citu balsu sadalījumu.

3.3. Atbalsta struktūra

Padomdevēju grupa

EKOenerģijas Valde ieceļ Padomdevēju grupu, kura ir aptuveni trīs reizes lielāka par Valdi. Pilnvarojums ir spēkā divus gadus un var tikt atjaunots.

Padomdevēju grupā ir rezervētas vietas šādām ieinteresēto personu grupām:

- vides NVO: gan vides Eiropas līmeņa tīkla organizācijām, gan nacionālajām/reģionālajām NVO;
- elektroenerģijas nozarei (ražotājiem, tirgotājiem un piegādātājiem);
- EKOenerģijas patērētājiem, viņu nozares organizācijām un patērētāju organizācijām.

Iespējama arī citu dalībnieku iesaistīšana, piemēram, to iestāžu pārstāvji, kas nodarbojas ar izcelsmes apliecinājumu sistēmas ieviešanu.

Padomdevēju grupa var sniegt viedokli par jebkura, ar EKOenerģiju saistīta jautājuma risināšanu. Padomdevēju grupa regulāri saņem informāciju par Valdes darba kārtību. Valdes pienākums ir divu mēnešu laikā sniegt atbildi uz padomdevēju grupas dalībnieku komentāriem un jautājumiem.

Padomdevēju grupa ar $\frac{3}{4}$ pārsvaru ieceļ pārstāvjus EKOenerģijas Arbitrāžas padomē.

Darba grupas

EKOenerģijas Valde vai EKOenerģijas Sekretariāts var lemt veidot darba grupas. Visi EKOenerģijas sadarbības tīkla biedri var ierosināt ekspertus dalībai darba grupās. Valde vai sekretariāts, konsultējoties ar Padomdevēju grupu, pilnvaro darba grupu pārstāvjus.

Lai pēc iespējas neveidotu jaunas struktūras, EKOenerģija maksimāli izmantos vai sadarbosies ar esošajiem forumiem un tīkliem.

3.4. Sekretariāts

EKOenerģijas ikdienas darba vadību pārziņā Sekretariāts. Tā pienākumos ietilpst:

- nodrošināt EKOenerģijas vadīšanu un darbību;
- pārstāvēt EKOenerģiju tās ārējās attiecībās un veidot kontaktus;
- sniegt pakalpojumus ieinteresētajām personām un ieinteresēto personu grupām;
- organizēt, sagatavot un vest lietvedību saistībā ar visām EKOenerģijas struktūras sanāksmēm;
- sagatavot dokumentus, kas nepieciešami lēmumu pieņemšanai par budžetu un darbības plāniem;
- sagatavot iekšējos un ārējos ziņojumus;
- palīdzēt ar informācijas publicēšanu un izplatīšanu;
- uzņemties asociācijas finanšu vadību.

3.5. Sūdzību skatīšanas kārtība un Arbitrāžas padome

Jebkurš var iesniegt sūdzību par lēmumu, kuru pieņēmusi (vai nav pieņēmusi) EKOenerģijas Valde vai arī par to, kā notiek EKOenerģijas noteikumu ieviešana. Sūdzība adresējama EKOenerģijas Valdei un par to tiek informēta arī EKOenerģijas Padomdevēju grupa.

EKOenerģijas Valdes pienākums ir trīs mēnešu laikā atbildēt uz sūdzībām, kas saņemtas no:

- EKOenerģijas sadarbības koalīcijas biedriem;
- uzņēmumiem, kas pārdod EKOenerģiju;
- elektroenerģijas ražotājiem (vai to pārstāvjiem) gadījumos, kas saistīti ar to ražošanas iekārtu atbilstību.

Ja sūdzībā iesaistītās personas nepiekrīt Valdes atbildei un ja tās atbilst vienam no trim augstāk nosauktajām kategorijām, tad tās var virzīt lietu izskatīšanai EKOenerģijas Arbitrāžas padomē.

EKOenerģijas Arbitrāžas padomē ir vismaz trīs Padomdevēju grupas izvirzīti un EKOenerģijas Valdes iecelti eksperti. Šis pilnvarojums ir spēkā piecus gadus. Viena vieta Arbitrāžas padomē ir rezervēta vides jautājumu ekspertam un viena – atjaunojamās enerģijas jomas ekspertam. Atbilstīgo ieinteresēto personu pārstāvju grupām būs iespējams izvirzīt savus kandidātus. Vismaz vienam Arbitrāžas padomes loceklim jābūt juristam (ar maģistra grādu jurisprudencē).

EKOenerģijas arbitrāžas procedūra noritēs saskaņā ar spēkā esošajiem arbitrāžas noteikumiem, tādiem kā piemēram, Eiropas Arbitrāžas Tiesas noteikumiem. Arbitrāžas padome pieņem galīgo lēmumu ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc lietas saņemšanas. Iesniegta sūdzība neatceļ apstrīdētā lēmuma spēkā esamību.

EKOenerģijas Arbitrāžas padome skatīs arī strīdus jautājumus, kas saistīti ar EKOenerģijas Licences līgumu, ja EKOenerģija un licences turētājs būs par tiem vienojušies konkrētajā Licences līgumā, un tiktāl ciktāl par tiem būs panākta vienošanās Licences līgumā.

EKOenerģijas Arbitrāžas padome uzsāks savu darbību ne vēlāk kā divus gadus pēc EKOenerģijas tirdzniecības darījumu uzsākšanas.

4. VALODA

EKOenerģijas sadarbības tīkla darba valoda ir angļu, bet Sekretariāts darīs visu iespējamo, lai palīdzētu pēc iespējas daudzām ieinteresētajām pusēm saņemt informāciju viņu valodās, piemēram, izveidojot brīvprātīgu tulkotāju tīklu.

Gadījumā, ja rastos nesaskaņas starp dažādu valodu versijām, noteicošā būs angļu valodas versija.

5. EKOenerģijas MARĶĒJUMS – KOALĪCIJAS GALVENAIS INSTRUMENTS

EKOenerģijas sadarbības koalīcijas mērķis ir veicināt atjaunīgās elektroenerģijas izmantošanu (kā izklāstīts 7. nodaļā). EKOenerģijas sadarbības koalīcijas aktivitātes būs vērstas uz tādu elektroenerģiju, kas marķēta ar EKOenerģijas zīmi.

EKOenerģijas marķējums ir visa sadarbības koalīcijas galvenais instruments, lai radītu pievienotu vērtību. Marķējuma mērķis ir ietekmēt elektrības tirgu, atbalstot un veicinot izvēles, kuru pamatā ir vides un klimata pārmaiņu mazināšanas politika. EKOenerģijas marķējums garantē, ka:

- daļa no maksas par zaļo enerģiju tiek novirzīta vides aizsardzībai un pasākumiem, kuri bez veiktajiem pirkumiem nebūtu notikuši;
- daļa no ekoloģiskās virsvērtības tiek investēta atjaunīgās elektrības popularizēšanā un zināšanu un pieredzes apmaiņā;
- tiek izvirzīti papildu kritēriji elektrībai, kuru var pārdot kā EKOenerģiju, kā arī šīs elektrības pārdošanas nosacījumiem. EKOenerģijas kritēriju pamatā ir Eiropas vides, enerģētikas un patērētāju aizsardzības likumdošanas labākās prakses ieviešana. EKOenerģija ir „pātaga” un „burkāns”, lai iedrošinātu visus dalībniekus pienācīgi ieviest Eiropas likumdošanu gan ES dalībvalstīs, gan citās valstīs;
- lietotāji saņem uzticamu un plašāku informāciju par elektrību, kuru viņi pērk. Tas ļauj viņiem izvēlēties elektrību, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām un vēlmēm.

Šo iemeslu dēļ elektroenerģiju var pārdot kā EKOenerģiju tikai tad, ja produkts atbilst EKOenerģijas sadarbības koalīcijas noteiktajiem kritērijiem. Tas attiecas uz šādiem aspektiem:

- informēšana (6. nodaļa);
- respatērētājuursu atjaunīgums, ilgtspēja un klimata pārmaiņas (7., 8.un 9. nodaļas);
- izsekojamība un dubultas uzskaites nepieļaušana (10. nodaļa);
- revīzija un verifikācija (11. nodaļa).

6. INFORMĀCIJA LIETOTĀJIEM

6.1. Informācija par EKOenerģijas produktu

Piegādātāju pienākums ir informēt esošos un potenciālos lietotājus par piegādātā EKOenerģijas produkta izcelsmi. Informācijas minimums, kas jāsniedz, ir:

- izcelsmes valsts;
- ražošanas veids. Informācija par ražošanas veidu jāsniedz, pamatojoties uz atjaunīgās enerģijas avotu sarakstu. Šis saraksts iekļauts šī dokumenta 7. nodaļā. Ir ieteicams

norādīt vēja enerģijas ražošanas vietu – selgā, jūrā pie krasta, vai uz sauszemes. Vispārīgās kategorijas var izlaist, ja tiek sniegta vēl konkrētāka informācija. Gadījumos, kad elektroenerģijas produktu veido vairāki atjaunīgās elektroenerģijas veidi, ir jānorāda katra veida īpatsvars izteikts procentos.

EKOenerģijas sekretariāts izstrādās Rīcības kodeksu, kas noteiks kāda veida un kādos gadījumos šī informācija ir jāsniedz. Sekretariāta mērķis ir nodrošināt Rīcības kodeksa atbilstību citu sertifikāciju programmu labākās prakses prasībām, kā, piemēram, *Green-e Energy*, un tāpēc Rīcības kodeksa izstrādes procesā notiks intensīvas apspriedes ar Eiropas piegādātājiem un citām ieinteresētajām personām.

Rīcības kodekss tiks pievienots kā pielikums līgumam, kas tiks slēgts starp elektrības piegādātāju un EKOenerģiju (Licences līgums).

Rīcības kodeksā būs iekļautas vismaz šādas sastāvdaļas un iestrādāti šādi apsvērumi:

- patērētājiem ir jābūt iespējai izdarīt savu izvēli, balstoties uz informāciju par izcelsmes valsti un ražošanas veidu;
- šai informācijai ir jābūt norādītai arī individuālajā piegādes līgumā;
- par izmaiņām, ja tādas rastos piegādātās elektrības produktu sastāvā, vai par EKOenerģijas statusa zaudēšanu, individuāli jāpaziņo visiem attiecīgajiem produkta lietotājiem, kā arī jāinformē EKOenerģijas Sekretariāts;
- piegādātāji atturas no savas interpretācijas EKOenerģijas iegādes atribūtiem (piemēram, oglekļa un citu raksturlielumu vai papildināmības jēdzienu interpretācijas). Tanī pat laikā piegādātāji izmanto EKOenerģijas sadarbības tīkla ierosinātos formulējumus vai arī norāda saiti uz attiecīgajām lapām EKOenerģijas tīmekļa vietnē. EKOenerģijas oglekļa rādītāja apraksts atbilst labākajai starptautiskajai pieredzei.

6.2. Cita informācija

EKOenerģijas tīkls aktīvi atbalstīs informācijas atspoguļošanu par elektrību saskaņā ar energoresursu direktīvu (2009. gada 13. jūlija Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2009/72/EC par kopējiem noteikumiem iekšējā elektrības tirgū) un veicinās rādītāju (kuri atbilst RE_DISS/EPED rekomendācijām)¹ par neizvēles jeb t.s. atliku portfeļa (residual mix)² izmantošanu (vairāk informācijas skatiet 10. nodaļā).

6.3. EKOenerģijas darba finansēšana

Par katru megavatstundu (MWh), kas pārdota kā EKOenerģija, piegādātājs maksā vismaz 0,08 eiro (astoņus eiro centus) EKOenerģijas sadarbības tīklam, tādējādi atbalstot tīkla darbību un palielinot pieprasījumu pēc atjaunīgās elektroenerģijas.

¹ EPED ir valdību norīkotu struktūru platforma, lai aprēķinātu un publicētu neizvēles jeb t.s. atliku portfeli (*residual mix*), ar mērķi par to informēt.(skat. www.eped.org). EPED darbu atbalsta RE-DISS (www.reliable-dislosure). Tas ir projekts, kura mērķis ir ievērojami uzlabot informācijas ticamību un precizitāti, kuru saņem elektrības lietotāji Eiropā attiecībā uz viņu lietotās elektrības izcelsmi.

² Neizvēles jeb t.s. atliku portfelis (residual mix) ir elektrības portfelis, kādu saņem lietotāji, kuriem nav noslēgts līgums par kāda konkrēta elektrības veida saņemšanu. Faktiski tā parasti ir energotīklu elektroenerģija, no kuras atņemta elektroenerģijas daļa zaļās elektroenerģijas līgumos.

Ja kalendārā gada laikā vienam gala lietotājam tiek pārdots vairāk nekā 250 GWh EKOenerģijas, iemaksa nav jāveic par to daļu, kas pārsniedz 250 GWh.

7. ATTIECINĀMI ELEKTROENERĢIJAS VEIDI

EKOenerģija ir atjaunīgas elektroenerģijas marķējums. Atjaunīgu elektroenerģiju iegūst no dabas resursiem, kuru izmantošana šos resursus neizsmel, vai arī, izmantojot dabas resursus tādā veidā, ka to atjaunošanās dabisku procesu rezultātā notiek salīdzinoši vienkārši.

Šobrīd EKOenerģija akceptē atjaunīgu elektroenerģiju no šādiem avotiem:

- a) vējš;
- b) saule;
- c) hidroelektroenerģija³;
- d) okeānu un jūras enerģija (plūdmaiņas elektroenerģija, viļņu enerģija, okeāna straumju elektroenerģija);
- e) ģeotermiskā enerģija;
- f) bioenerģija (cietā, šķidrā un gāzveida agregātstāvoklī);
- g) atkritumu gāze;
- h) notekūdeņu attīrīšanas iekārtu gāze.

Sekojoši avoti ir izslēgti:

- a) ogles un degslānekļi;
- b) naftas izcelsmes produkti, tai skaitā tādi nekonvencionāli naftas produkti kā, piemēram, slānekļa gāzes naftas produkti vai naftas produkti, kas iegūti no darvas smiltīm;
- c) dabas gāze, tai skaitā slānekļa gāze;
- d) kūdra;
- e) kodolenerģija;
- f) atkritumi, tos sadedzinot, (izņemot biomasas atkritumus).

Neakceptēto elektroenerģijas avotu saraksts nav pilnīgs.

8. ILGTSPĒJA

8.1. EKOenerģija un ilgtspēja

Lai nodrošinātu stabilu atjaunīgās elektroenerģijas sektora izaugsmi Eiropā, ir svarīgi, lai dažādi atjaunojamās elektrības pārdošanas veicinātāji saprastu un spēcīnātu viens otru, pat tad, ja tiem ir atšķirīgas intereses un sākotnējās pozīcijas: ražotāji, piegādātāji, tirgotāji, klimata politikas speciālisti, vides aizstāvji, patērētāju organizācijas.

EKOenerģijas marķējums un EKOenerģijas sadarbības tīkls vēlas savest kopā ieinteresētās personas:

- izvēloties pragmatisku pieeju, fokusējoties uz ieinteresēto personu iesaistīšanu;
- izveidojot vides fondu, kura līdzekļus jāizmanto konkrētiem bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanas pasākumiem, par kuriem ir jāvienojas atbilstīgajām iesaistītajām personām;

³ Netiek akceptēta elektroenerģija, kuru ražo ar ūdeni, kas ticis uzsūknēts (kā tīkla enerģijas krātuve).

- atļaujot pašiem izslēgt vispretrunīgāk vērtētas atjaunīgās elektroenerģijas ražošanas iekārtas no EKOenerģijas atbalsta loka.

EKOenerģijas sadarbības tīkls un citas ieinteresētās personas regulāri izvērtēs rezultātus un, nepieciešamības gadījumā, piedāvās kritēriju izmaiņas atbilstīgi dokumenta 15. nodaļai.

8.2. Vispārēja prasība – visu saistošo nosacījumu ievērošana

Lai elektroenerģiju varētu pārdot kā EKOenerģiju, to ražojošajām iekārtām ir jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- visiem tiesiskiem nosacījumiem, kas ir spēkā ražošanas vietā, un
- visiem tiem nosacījumiem, kurus uzliek tiem izsniegtās darbības atļaujas.

Tālāk tiks izklāstītas papildu prasības. Tās katram elektroenerģijas avotam tiks uzskaitītas atsevišķi.

8.3. Īpaši nosacījumi

A. Vējš

Iekārtas, kas uzstādītas norādītajās teritorijās, ir akceptējamas vienīgi tad, ja tās ir apstiprinājuši EKOenerģijas Valde pēc konsultācijām ar attiecīgajām ieinteresētajām personām:

- valsts iestāžu apstiprināti dabas rezervāti,
- Natura 2000 teritorijas (<http://natura2000.eea.europa.eu/>),
- Putniem nozīmīgās vietas (<http://www.birdlife.org/datazone/site/search>> skat. kartes),
- UNESCO Pasaules mantojuma vietas, (skat., <http://whc.unesco.org/en/254/>).

Nosauktās teritorijas tiek ierobežotas vienīgi tad, ja tās ir attēlotas kartē, kas apskatāma EKOenerģijas tīmekļa vietnē <http://www.ekoenergy.org/>.

Lēmumi jāpieņem izsvērti, atbilstīgi ražošanas vietā spēkā esošai likumdošanai, un tiem jāņem vērā aizsargājamo teritoriju dabas vērtību aizsardzības mērķi. Pieņemtie lēmumi būs publiski.

EKOenerģijas Valde uz konkrētu laiku un attiecībā uz konkrētu teritoriju var deleģēt lēmuma pieņemšanas tiesības citām organizācijām, tādām kā nacionālām vai reģionālām vides NVO. Visas prasības, kas attiecas uz EKOenerģijas Valdi, it sevišķi prasība konsultēties ar citām ieinteresētajām personām, attieksies arī uz šīm organizācijām.

B. Saule

Iekārtas, kas uzstādītas uz zemes, sekojošajās teritorijās ir akceptējamas vienīgi tad, ja EKOenerģijas Valde tās ir apstiprinājuši pēc konsultācijām ar attiecīgajām ieinteresētajām personām:

- valsts iestāžu apstiprināti dabas rezervāti,
- Natura 2000 teritorijas (<http://natura2000.eea.europa.eu/>),
- Putniem nozīmīgās vietas (<http://www.birdlife.org/datazone/site/search>> skat. kartes),
- UNESCO Pasaules mantojuma vietas, (skat., <http://whc.unesco.org/en/254/>).

Šīm teritorijām jābūt iezīmētām kartē, kas apskatāma EKOenerģijas tīmekļa vietnē www.ekoenergy.org.

Teritorijas apstiprināšana ir atkarīga no tā vai tai ir apsaimniekošanas plāns un vai tas tiek īstenots, ņemot vērā šādus jautājumus:

- a) iezogojums (izvairīšanās no dzīvotņu fragmentācijas tādējādi neierobežojot dzīvnieku pārvietošanos);
- b) teritorijas apsaimniekošana neizmantojot pesticīdus;
- c) pasākumi, lai izvairītos no zemes lietošanas ierobežojumiem (piem., izmantojot t.s. „augšnes skrūves” betona vietā);
- d) dzīvotņu apsaimniekošana teritorijās starp blokiem un šīs teritorijas neapbūvētajās daļās;
- e) ūdens resursu apsaimniekošana.

Lēmumi jāpieņem izsvērti, atbilstīgi ražošanas vietā spēkā esošai likumdošanai, un tiem jāņem vērā aizsargājamo teritoriju dabas vērtību aizsardzības mērķi. Pieņemtie lēmumi būs publiski.

EKOenerģijas Valde uz konkrētu laiku un attiecībā uz konkrētu teritoriju var deleģēt lēmuma pieņemšanas tiesības citām organizācijām, tādām kā nacionālām vai reģionālām vides NVO. Visas prasības, kas attiecas uz EKOenerģijas Valdi, it sevišķi prasība konsultēties ar citām ieinteresētajām personām, attieksies arī uz šīm organizācijām.

C. Hidroelektroenerģija

C.1 Environmental requirements for hydroelectric installations

General and specific requirements

The general requirement is that the operation of the installation complies with all legal requirements, as well as with the requirements of concessions and permits (See also chapter 8.2)

In addition, EKOenergy sets specific environmental requirements with regard to fish migration, water flow and river habitats. Each criterion includes basic performance level and advanced performance level. For the hydropower installation to qualify for EKOenergy, the basic level must be reached within each three criteria. In addition, an advanced performance level must be reached within one of the three criteria.

Special situations and exceptions:

- These additional requirements don't apply with regard to installations located in completely artificial water bodies such as water supply tunnels or irrigation canals.
- Hydropower installations with a capacity of less than 1 MW may be dismissed if the electricity production is minor compared to the adverse environmental impact.
- If the advanced level is reached in two criteria, it is possible to apply for liberation from the third criteria for a justifiable reason. EKOenergy's Secretariat decides on the exemption based on a careful and written consideration of all elements.

Additional requirement 1. Fish migration

Goal: Fish species, typical for the water basin, can pass the hydropower installation upstream and downstream on their own as needed.

EKOenergy doesn't support the construction of new barriers to fish migration and free flow. Therefore we only accept power generation from dams and barriers that are constructed before 1 January 2013. EKOenergy can also accept power plants constructed more recently if there are no new negative impacts on the water body, e.g. replacements of old dams or installations that do not dam the entire flow or the river.

	Requirement	Ways to prove
Basic	A functional (natural or technical) fish passage structure or an alternative pathway, suitable for the target species, exists. The functioning of these passages and pathways has been monitored (or: in the case of new fish passages or pathways: the functioning will be monitored.)	The plant and fish passages or alternative pathways shown on a map or photograph, report on the operation of the passage or pathway, etc
Advanced	In addition, the monitoring is regular and done according to the monitoring results, additional measures have been taken to improve the function of the fish passage (or alternative pathway). Measures have improved the conditions for upstream migration in the fish pass. Also downstream migration has been considered and measures have been taken to direct fish past the power plant.	Report on regular monitoring. Report on measures taken and their impact, etc.

Criterion 1 is also applied in the case where there are other barriers to fish migration upstream and/or downstream from the power plant.

Criterion 1 is not applied if the dam or barrier is located on a place where no fish could pass for natural and geographical reasons (e.g. a high waterfall) and power plant does not diminish possibilities for fish migration on other river stretches.

Additional requirement 2. Water flow

Goal: The river is never dry. The operation of the plant guarantees an adequate and uninterrupted flow in the river reach through the bypass channel or through turbines.

	Requirement	Ways to prove
Basic	Minimum water discharge at discharge points is defined by using average low flow as a reference. Hydro-peaking with zero flow to the bypass reach (if present) or to the lower channel i.e. tail race (if bypass is not present) does not occur in normal operation of the plant.	Points of flow measurements on a map, flow curves (m ³ /s), average low flow of the river (m ³ /s), minimum discharge through plant (m ³ /s), minimum discharge through fish pass and/or bypass (m ³ /s), reports
Advanced	In addition, the ecological flow for the river has been defined for each season, including minimum flow, maximum flow, timing of flood events, speed of ramping up and down the peaking. It is applied in the operation of the	Report on ecological flow, report on application in the operation

	power plant and the fish pass, and/or in the planning of relevant mitigation measures.	
--	--	--

In cases of plants with reservoirs high up in mountains/fells and a tunnel system for intake and outflow of water to power plants, criterion 2 is applied at discharge points downstream of the power plant.

Additional requirement 3. River habitats

Goal: Stream-inhabiting species have a place to live and breed. Habitats for species that inhabit and reproduce in the river ecosystems is available in the section of water body where the hydropower plant is located.

	Requirement	Ways to prove
Basic	All-year-round watered habitat, suitable for river organisms, is maintained or restored in the river reach or in a tributary reach, in a bypass (natural fishway or old natural reach) or in a compensatory reach built for this purpose. The habitat is accessible for the river organisms in relation to the plant site.	Report on quality and quantity of the habitats. General description, water levels and locations on a map. Area of habitats (total area in m ² or 100 m river stretch).
Advanced	In addition, the function of habitats as a living and breeding environment for river organisms is monitored. The feedback from monitoring is applied to increase the quality and/or quantity of the habitats. The measures improve e.g. flow conditions and bottom substrate.	Breeding result of specified river organisms (e.g. smolt production per hectare), report on measures to restore or improve habitats.

In cases of plants with reservoirs high up in mountains/fells and a tunnel system for intake and outflow of water to power plants, criterion 3 is applied for downstream river reaches.

C.2 Application process and validity period

A separate application should be submitted for each power plant. The application happens with a form provided by EKOenergy’s Secretariat. All measures that are necessary to fulfil the requirements need to be completed before the approval.

EKOenergy’s Secretariat checks if the submitted documents prove sufficiently that all the above listed requirements are fulfilled. If needed or relevant, the Secretariat contacts local stakeholders and/or organises a public consultation. The list of EKOenergy-approved hydropower plants is publicly available on www.ekoenergy.org.

The approval of hydropower plants is valid for 5 years. However, a power plant will be removed from the list at any time if it does not fulfil the above mentioned general and specific requirements. In case of force majeure that temporarily interrupts fulfilment of the criteria, an exception from removal can be applied. A force majeure is e.g. natural disaster or sudden legal conditions that clash with the environmental requirements of EKOenergy.

C.3 Payments for river protection projects

For each sold MWh of EKOenergy-labelled hydropower, sellers pay minimum 0.10 € (ten eurocents) to river protection projects, via the so called Environmental Fund. (This is in addition to the regular payment of the Licence Fee (see 6.3.) and the payment for climate projects)

These contributions are managed by the EKOenergy Secretariat, under the supervision of the EKOenergy Board. Costs related to the management of the contributions must not exceed 5% of the total contributions.

The contributions are used to implement river restoration projects or projects that help to avoid the environmental damage caused by hydropower. Projects are selected in an open, transparent and objective way. The geographical target of the call takes into account the country of origin of the electricity production and the country where the electricity has been sold. Important elements in the selection of the projects to be financed include ecological impact and cost-efficiency.

D. Okeānu un jūras enerģija

Iekārtas, kuras uzstādītas okeānos un jūrās (proti, izņemot iekārtas, kas uzstādītas plūdmaiņas upēs un grīvās) zemāk uzskaitītajās vietās, ir akceptējamas tikai ar EKOenerģijas Valdes apstiprinājumu, pēc tam, kad ir notikusi konsultēšanās ar attiecīgajām ieinteresētajām personām:

- a) valsts iestāžu apstiprināti dabas rezervāti,
- b) *Natura 2000* teritorijas (<http://natura2000.eea.europa.eu/>),
- c) Putniem nozīmīgās vietas (<http://www.birdlife.org/datazone/site/search> > skat. kartes),
- d) UNESCO Pasaules mantojuma vietas (<http://whc.unesco.org/en/254/>).

Šīm teritorijām jābūt iezīmētām kartē, kas apskatāma EKOenerģijas tīmekļa vietnē www.ekoenergy.org.

Lēmumu pieņemšanas procesam jānotiek, ievērojot likumdošanu, kas ir spēkā ražošanas vietā, un ņemot vērā šo teritoriju aizsardzības mērķus. Lēmumiem jābūt publiskiem.

EKOenerģijas Valde uz konkrētu laiku un attiecībā uz konkrētu teritoriju var deleģēt lēmuma pieņemšanas tiesības citām organizācijām, tādām kā nacionālām vai reģionālām vides NVO. Visas prasības, kas attiecas uz EKOenerģijas Valdi, it sevišķi prasība konsultēties ar citām ieinteresētajām personām, attieksies arī uz šīm organizācijām.

Piezīme: attiecībā uz iekārtām, kas izvietotas plūdmaiņas upēs un grīvās, ir attiecināmi tādi paši noteikumi kā uz (citām) hidroenerģijas ražošanas iekārtām (skat. 8.3.C).

E. Ģeotermiskā enerģija

Iekārtas, kas uzstādītas sekojošās vietās, ir akceptējamas tikai ar EKOenerģijas Valdes apstiprinājumu, pēc tam, kad ir notikusi konsultēšanās ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm:

- a) valsts iestāžu apstiprināti dabas rezervāti,
- b) *Natura 2000* teritorijas (<http://natura2000.eea.europa.eu/>),
- c) Putniem nozīmīgās vietas (<http://www.birdlife.org/datazone/site/search> > skat. kartes),
- d) UNESCO Pasaules mantojuma vietas (<http://whc.unesco.org/en/254/>).

Šīm teritorijām jābūt iezīmētām kartē, kas apskatāma EKOenerģijas tīmekļa vietnē www.ekoenergy.org.

Lēmumu pieņemšanas procesam jānotiek, ievērojot likumdošanu, kas ir spēkā ražošanas vietā un ņemot vērā šo teritoriju aizsardzības mērķus. Lēmumiem jābūt publiskiem.

Uz noteiktu laiku un skaidri norādītā teritorijā EKOenerģijas Valde var deleģēt lēmuma pieņemšanas tiesības citām organizācijām, tādām kā nacionālām vai reģionālām vides NVO. Visas prasības, kas attiecas uz EKOenerģijas Valdi, it sevišķi prasība konsultēties ar citām ieinteresētajām personām, attieksies arī uz šīm organizācijām.

F. Bioenerģija (cietā, gāze un šķidrā)

Elektroenerģija, kas saražota ražošanas iekārtās, kuru darbināšanai izmantota biomasa, biogāze un biošķidrums var tikt kvalificēta kā EKOenerģija, ja:

1. Elektroenerģija ir saražota koģenerācijas režīmā, kā tas ir noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/8/EK (2004. gada 11. februāris) par tādas koģenerācijas veicināšanu, kas balstīta uz lietderīgā siltuma pieprasījumu iekšējā enerģijas tirgū. Koģenerācijas režīmā saražotās elektrības apjomus aprēķina atbilstoši tam, kā tas aprakstīts šīs Direktīvas II pielikumā.

UN

2. Minimālā koģenerācijas procesa efektivitāte (gada vidējā) ir 75%. Efektivitāte ir elektrības, mehāniski saražotās enerģijas un lietderīgā siltuma daudzuma summa, kas izdalīta ar izlietoto kurināmā daudzumu siltuma ražošanai koģenerācijas procesā un bruto saražoto elektrību un mehānisko enerģiju. Visu šīs formulas nosaukumu interpretācija notiek saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2004/8/EK (2004. gada 11. februāris) par tādas koģenerācijas veicināšanu, kas balstīta uz lietderīgā siltuma pieprasījumu iekšējā enerģijas tirgū⁴.

UN

3. Bioelektronenerģijas degvielu iegūst no šādiem avotiem:
  - a) Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) iegūtas koksnes biomasa, bet izslēdzot:
    - celmus un saknes;
    - koksnes biomasu, kas iegūta aizsargājamās teritorijās: valsts institūciju apstiprinātos dabas rezervātos, *Natura 2000* teritorijās un UNESCO Pasaules mantojuma vietās, ja vien meža izstrādāšana nav notikusi saskaņā ar nacionālo vai reģionālo dabas aizsardzības aģentūru apstiprinātiem dabas apsaimniekošanas plāniem⁵;
    - baļķus, kuru caurmērs krūšu augstumā ir lielāks par 20 cm. Taču šos baļķus var izmantot, ja tie nav piemēroti kādai rūpnieciskajai vajadzībai dēļ sakņu trupes (*Heterobasidion*) vai kādiem citiem patogēniem. EKOenerģijas Valde var apstiprināt arī citus izņēmumus;

⁴ Lietderīgais siltums ir siltums, kas saražots, lai apmierinātu ekonomiski pamatotu siltuma vai dzesēšanas pieprasījumu. Tas nepārsniedz tās vajadzīgo siltuma vai dzesēšanas jaudu un ko pretējā gadījumā atbilstoši tirgus nosacījumiem apmierinātu, izmantojot elektroenerģijas ražošanas metodes, kas nav koģenerācija. Tas ietver, piemēram, rūpniecības procesu vajadzības pēc siltuma.

⁵ Latvijas gadījumā – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas apstiprināts dabas aizsardzības plāns

- mežsaimniecības produktus no tādām valstīm, kurās mežu ciršana kokmateriālu sagādei pārsniedz 80% no ikgadējā mežu pieauguma, ja vien ir apstiprināms, ka šie produkti nāk no reģiona, kurā mežu ciršana ir mazāka par 70% no ikgadējā mežu pieauguma. Mežu izciršanas procents, kuru šajā gadījumā ņem vērā, ir pēdējo piecu gadu vidējais rādītājs.
- b) EEZ valstīs radītu sadzīves organisko atkritumu anaerobās fermentācijas gāzes;
  - c) EEZ valstīs radītu mēslu anaerobās fermentācijas gāzes;
  - d) EEZ valstu ražošanas procesu organiskie atlikumi. Piemēram, atlikumi no pārtikas industrijas vai mežsaimniecības blakusprodukti un tādi atkritumi kā zāģu skaidras, mizas, koksnes šķelda, kā arī melnais atsārms un citi koncentrēti šķidrums;
  - e) nemežsaimnieciskas izcelsmes biomasas no dabas apsaimniekošanas atbilstoši dabas aizsardzības plāniem, kurus apstiprinājusi nacionāla vai reģionāla vides aizsardzības iestāde.

EKOenerģijas Valde, konsultējoties ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm, var piešķirt atļauju EEZ kaimiņvalstīs saražotai šo pašu kategoriju biomasai. Lēmuma pieņemšanai jābūt publiskai. Lai apstiprināšanas process noritētu efektīvāk, tad noderīga varētu būt esošo mežsaimniecības un biomasas sertifikācijas sistēmu izmantošana.

Efektīvākam lēmumu pieņemšanas procesam ieteicams izmantot jau pastāvošās mežsaimniecības un biomasas sertifikācijas sistēmas.

Šajā rindkopā t.s. aizjūras teritorijas (*oversees territories*) netiek pieskaitītas EEZ, bet Šveice tiek pieskaitīta EEZ. Tādu elektroenerģiju, kas saražota no biomasas valstīs ārpus EEZ, nevar pārdot kā EKOenerģiju līdz EKOenerģijas Valde nav lēmusi par nosacījumiem.

Īpašie nosacījumi par līdzsadedzināšanu

Ja ražošanas iekārtas darbināšanai izmanto gan atļautos biomasas veidus, gan arī citus degstspējīgus materiālus, tad šīs iekārtas saražoto elektrību var kvalificēt kā EKOenerģiju, ja atļautā biomasas veido vismaz 50% no kopējā kurināmā apjoma, kas šajā iekārtā izlietots gada laikā.

Ja šis nosacījums ir izpildīts, tad elektrības apjomu, kas kvalificējas kā EKOenerģija, aprēķina šādi:

Koģenerācijas režīmā iegūta elektrība $\times$ kalendārajā gadā izlietotā atļautā biomasas / kalendārā gada kopējais izlietotā kurināmā apjoms

Gadījumos, kad ražošanas iekārtu darbināšanai izmanto gan atļauto biomasu, gan neatļauto biomasu, jāpiemēro īpaši pārdošanas noteikumi. Lūdzu, skatiet 8.4.

Ar bioenerģiju darbinātu ražošanas iekārtu revīzija.

Vismaz reizi gadā kritēriju izpildi pārbaudīs:

- tās pašas valsts institūciju pilnvarotas organizācijas, kas pārbauda biomasu iekārtas, attiecībā uz izcelsmes apliecinājumu, emisiju tirdzniecības likumdošanas un/vai atbalsta sistēmu likumdošanas ievērošanu;
- vai arī kvalificēts ārējais auditors, kuru akreditējusi Eiropas Akreditācijas sadarbības pilntiesīga dalības organizācija.

Pārbaudes ziņojums jānosūta EKOenerģijas sekretariātam. Lūdzu, skatiet arī 11.4.

8.4. Kā pārliecināties, ka noteiktā ražošanas iekārtā saražotā elektroenerģija tiek kvalificēta kā atbilstoša?

Piegādātājiem ir nepieciešama informācija par to vai konkrētais ražošanas process (to apstiprina izcelsmes apliecinājums) saskan ar EKOenerģijas atbilstības un ilgtspējas kritērijiem. Lai pārliecinātos par to, piegādātāji izmantos izcelsmes apliecinājumu un/vai EKOenerģijas tīmekļa vietnē pieejamo informāciju.

Izcelsmes apliecinājums

Daudzās valstīs, īpaši tajās, kurās izmanto EECS sistēmu (skat. 10. nodaļu), izcelsmes apliecinājumā var būt norādīta arī papildu informācija, izmantojot ICS (Neatkarīgā sertifikācijas sistēma) atzīmi.

EKOenerģijas nodoms ir slēgt vienošanos ar Izdevēj institūciju asociāciju (*Association of Issuing Bodies*) (skat. 10. nodaļu), kā arī ar katru organizāciju, kas izsniedz izcelsmes apliecinājumu attiecībā uz EKOenerģijas darbību, kā, piemēram, ICS sistēma. EKOenerģijas kritēriji ir formulēti tā, lai ražotājs varētu pierādīt atbilstību kā faktu (piemēram, ar EKOenerģijas Valdes lēmumu). Tādēļ procedūra ICS atzīmes saņemšanai ir vienkārša.

Pat tad, ja uz izcelsmes apliecinājuma nav EKOenerģijas ICS atzīmes, tomēr tā satur noderīgu informāciju, piemēram, informāciju par ražošanas iekārtas nosaukumu un atrašanās vietu. Šo informāciju kopā ar EKOenerģijas tīmekļa vietnē pieejamo informāciju var izmantot, lai noteiktu vai izcelsmes apliecinājums kvalificējas EKOenerģijai.

EKOenerģijas tīmekļa vietne

EKOenerģijas sekretariāts sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm izstrādās tiešsaistes rīkus, lai atvieglotu atbilstības izvērtēšanu:

- kartes ar aizsargājamajām teritorijām (kā norādīts 8.3 punktā);
- regulāri atjaunots tiešsaistes saraksts ar apstiprinātajām iekārtām (īpaši attiecībā uz tiem gadījumiem, kad papildus teritoriālajiem kritērijiem ir izvirzīti vēl arī citi kritēriji);
- papildināmi to iekārtu saraksti, kuras ir automātiski atļautas (tādas kā vēja turbīnas ārpus aizsargājamajām teritorijām);
- papildināmi neatļauto iekārtu saraksti.

Īpašie nosacījumi ar biomasu darbināmām ražošanas iekārtām

Gadījumos, kad iekārtu darbināšanai izmanto gan atļauto bioenerģiju avotus, gan arī neatļauto bioenerģiju avotus, ir ļoti svarīgi, lai būtu iespēja saņemt EKOenerģijas ICS atzīmi (skat. 8.3.F punktu).

Kamēr tas nav iespējams, piegādātāji var pārdot tikai EKOenerģijas marķētu elektroenerģiju, kas iegūta ar bioenerģiju darbinātās ražošanas iekārtās, ja to tā paredz EKOenerģijas Licences līgums. Licences līgums nosaka arī iekārtas, kurās var saražot šo elektroenerģiju.

Datums

Attiecīgais datums, lai noteiktu vai elektrība kvalificējas kā atbilstoša EKOenerģijai, ir šīs elektrības saražošanas datums (ražošanas datums kā tas norādīts izcelsmes apliecinājumā, skatīt arī 10. nodaļu).

9. KLIMATS

9.1. Klimata pārmaiņu mazināšanas fonds

Par katru pārdoto EKOenerģijas megavatstundu ir jāveic minimālā iemaksa EUR 0,10 (10 eiro centi) EKOenerģijas Klimata pārmaiņu mazināšanas fondā. Fonda līdzekļi tiks izmantoti tālākām investīcijām atjaunojamo enerģiju jomā un arī, lai palielinātu atjaunojamo enerģiju daļu pasaules elektrības tirgū.

EKOenerģija neplāno uzsākt pati savas iniciatīvas, bet gan izmantot jau esošos mehānismus un instrumentus, lai tādējādi sasniegtu maksimālu efektivitāti.

EKOenerģijas Valde pieņem lēmumus par EKOenerģijas Klimata pārmaiņu mazināšanas fonda līdzekļu izlietojumu, ņemot vērā ieinteresēto pušu ieteikumus, un jo īpaši ieteikumus, kurus izteikušas EKOenerģijas piegādājoši komersanti, vides NVO un EKOenerģijas Padomdevēju grupa.

Iespējamie pasākumi ir (papildināms saraksts):

- investīcijas atjaunojamās enerģijas projektos jaunattīstības valstīs. Ja atbalstīto projektu rezultātā tiktu samazinātas oglekļa emisiju kvotas, tad tās anulētu (proporcionāli), lai novērstu dubultu uzskaiti;
- investīcijas atjaunojamās enerģijas projektos Eiropas valstīs, kurās ir ievērojams potenciāls atjaunīgas enerģijas sektora attīstībai, bet kurās tam nav pietiekamu resursu;
- neliela mēroga atjaunīgas enerģijas projekti ar augstu vides un sociālo pievienoto vērtību;
- Eiropas ETS (Emisijas tirdzniecības sistēmas) izsniegto kvotu dzēšana, tiklīdz tirgū novērojamas to trūkuma pazīmes.

Piegādātāji sadarbībā ar nacionālajām un reģionālajām NVO var lūgt EKOenerģijas Valdi atlikt tās iemaksas Klimata pārmaiņu mazināšanas fondā, kas ienākušas no viņu pārdošanas darījumiem konkrētajā valstī, un iezīmēt šos līdzekļus papildu enerģijas projektiem. Šie projekti īstenojami valstī, kurā elektrība pārdota. Projekta pieteikumu iesniedzējiem jāpierāda maksimāli augsta šī projekta pievienotā vērtība vides un sociālajā jomā.

Starp šiem projektiem var būt arī investīcijas enerģijas taupīšanas jomā, bet ar nosacījumu, lai ieguvumi būtu izmērāmi.

9.2. Pilnspara EKOenerģija jeb EKOenergy full power

Zaļās enerģijas kontekstā speciālisti, runājot par papildu atjaunīgās elektroenerģijas ražošanas jaudu vai papildu oglekļa samazināšanu, apspriest t.s. papildināmību. To iegūst salīdzinot faktisko situāciju ar bāzes datiem par jaudām un emisijām, kādas būtu radušās esošajos tirgus apstākļos un pie esošā tiesiskā regulējuma (ieskaitot subsīdijas par sabiedriskajiem līdzekļiem).

EKOenerģijas piedāvājums tiem, kuri vēlas veicināt šo „papildināmību”, ir *EKOenergy full power (pilnspara EKOenerģija)*. *EKOenergy Full Power* ir EKOenerģija, par kuru Klimata pārmaiņu mazināšanas fondā tiek veiktas lielākas iemaksas. Iemaksai par vienu megavatstundu ir jābūt pietiekami lielai, lai nosegtu pašu kapitālieguldījumu atjaunīgās elektroenerģijas ražošanas iekārtā (vēlams saules vai vēja), kas spēj saražot vienu megavatstundu atjaunīgās elektroenerģijas iekārtas paredzētajā lietošanas laikā. Iemaksas precīzs lielums ir individuāls katram projektam un ir ticami, ka laika gaitā tas samazināsies.

10. IZCELSME, IZSEKOJAMĪBA UN DIVKĀRŠA UZSKAITE

10.1. Izsekojamības mehānisms

- Izsekojamības nodrošināšanai EKOenerģija izmanto šādus mehānismus:
- izcelsmes apliecinājumu sistēmu atbilstoši Atjaunojamo energoresursu direktīvas 15. panta (Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu) ieviešanai;
- citas rezervēšanas un pieprasījumu sistēmas var būt atbilstošas EKOenerģijai, ja:
  - organizācija, kura vada rezervēšanas un pieprasījumu sistēmu, ir vienīgā savā reģionā, kas ar to nodarbojas. Ja kompetentās institūcijas nav nozīmējušas organizāciju veikt šos pienākumus, tad tai ir jāsaņem EKOenerģijas Valdes apstiprinājums;
  - apliecinājumi tiek atcelti apstiprinot piegādi vai patēriņu;
  - lai izvairītos no divkāršas uzskaites, tad, piemēram, ņem vērā atcelšanas valsts neizvēles jeb t.s. atliku portfeli (*residual mix*);
- valstis, kuras nav ES dalībvalstis, bet ir pārņēmušas EECS (Eiropas enerģijas sertifikācijas sistēma)⁶, piemēram, Norvēģija, Islande un Šveice;
- principā izcelsmes apliecinājumu⁷ vajadzētu dzēst patēriņa valstī⁸, un to izmantot saskaņā ar nacionālo likumdošanu, kas regulē elektrības izsekojamību un piegādi. Par visiem dzēšanas gadījumiem ir jāziņo RE-DISS/EPED (Šis nosacījums ir izpildīts attiecībā uz tirdzniecības apgabaliem, kas saistīti ar Izdevējiestāžu apvienību (AIB hub)⁹).

Dažos gadījumos EKOenerģija akceptē arī atcelšanas ražošanas valstī sakarā ar citā tirdzniecības apgabalā notikušu patēriņu. Lūdzu, skat. 10.3.

⁶ EECS sistēmu ir izstrādājusi Izdevējiestāžu apvienība (AIB, Association of Issuing Bodies, www.aib-net.org), un to izmanto 15 Eiropas valstīs (informācija atjaunota 2013. gadā).

⁷ Tālāk šajā rindkopā un arī visās iepriekšējās un nākamajās šī dokumenta nodaļās ar terminu „izcelsmes apliecinājumi” tiek saprasts „izcelsmes apliecinājumi un citi elektrības izsekojamības apliecinājumi, kurus akceptējusi EKOenerģija saskaņā ar šī dokumenta 10.1. punktu”.

⁸ Ar tirdzniecības apgabalu tiek saprasta vieta, kurā darbojas izcelsmes apliecinājumu izdošanas, pārveidošanas un dzēšanas iestāde. Teju visos gadījumos šī teritorija ir valsts.

⁹ Izdevējiestāžu apvienība sasaista nacionālos izcelsmes apliecinājumu reģistrus, kas ir ar to saistīti, un dod tiem iespēju savstarpējai saziņai, lai pārceļtu jeb transferētu apliecinājumus. Šo procesu pārvalda Izdevējiestāžu apvienība (www.aib-net.org).

10.2. Imports un eksports

Imports un eksports ir iespējams tikai izpildot šādus nosacījumus:

- eksportētie izcelsmes apliecinājumi tiek izņemti no eksportējošā tirdzniecības apgabala papildu portfeļa;
- papildu portfeli gan eksporta, gan importa tirdzniecības apgabalos aprēķina oficiāli pilnvarota institūcija saskaņā ar RE-DISS/EPED rekomendācijām;
- importa un eksporta tirdzniecības apgabalam obligāta ir elektrības publiskošana saskaņā ar RE-DISS/EPED rekomendācijām;
- gan eksporta, gan importa tirdzniecības apgabaliem ir jāsniedz RE-DISS/EPED skaidra importa/eksporta statistika. Tirdzniecības apgabaliem, kuri ir saistīti ar Izdevējistāžu apvienību (*AIB hub*), šis nosacījums ir izpildīts.

10.3. Dzēšana valstī, kas nav patēriņa valsts

Izcelsmes apliecinājumus var dzēst arī ražošanas valstī sakarā ar citviet notikušu patēriņu (iepriekšējā tirdzniecības apgabala dzēšana), bet tikai šādos gadījumos:

- izcelsmes apliecinājumu dzēšana tirdzniecības apgabalos, kuri ir saistīti ar Izdevējistāžu apvienību (skat. 8. piezīmi) sakarā ar patēriņu tirdzniecības apgabalos, kuri nav saistīti ar Izdevējistāžu apvienību (jo atjaunīgās elektrības atribūtu eksports tiek ņemts vērā pie papildu portfeļa aprēķina, kuru veic RE-DISS/EPED).
- Izcelsmes apliecinājumu iepriekšējā tirdzniecības apgabala dzēšana valstīs, kuras nav saistītas ar Izdevējistāžu apvienību, ir iespējama tikai pēc tam, kad ir saņemts EKOenerģijas Valdes apstiprinājums. Tas ir iespējams tikai, ja nenotiek divkārša uzskaitē un ja dzēšanas tirdzniecības apgabals sniedz RE-DISS/EPED informāciju par dzēsto izcelsmes apliecinājumu apjomiem un veidiem, norādot atsevišķi par katru patēriņa valsti. EKOenerģijas Valdes lēmums atļaut iepriekšējā tirdzniecības apgabala dzēšanu valstīs, kuras nav saistītas ar Izdevējistāžu apvienību, jāpieņem izvērtējot konkrēto valsti un tam jābūt ar noteiktu laika ierobežojumu. Lēmumam nevajadzētu kļūt par iemeslu tam, lai valstis nepievienotos Eiropas līmeņa datu apmaiņas sistēmai.

10.4. Interpretācija un saziņa

EKOenerģijas Valde izlemj par šo kritēriju interpretāciju. EKOenerģijas tīmekļa vietnē www.ecoenergy.com būs pieejams akceptēto tirdzniecības apgabalu saraksts. Tāpat arī tīmekļa vietnē būs atrodama informācija par to, kādas starptautiskas pārneses ir iespējamās (attiecībā uz EKOenerģiju) un, kuri tirdzniecības apgabali var atcelt izcelsmes apliecinājumus sakarā ar EKOenerģijas patēriņu citos tirdzniecības apgabalos.

Addition agreed on 7 August 2015

EKOenergy accepts the I-REC system as a valid tracking system for EKOenergy with the following specifications/limitations:

- *We only allow sales of green electricity in the same country as where the electricity has been produced.*

- *The certificates have to be used/cancelled within 1 year after the production of the electricity. (as is the case in Europe; I think this is covered by the I-REC rules as well, but not explicitly)*
- *The recognition of the I-REC system as a tracking system for EKOenergy can be withdrawn anytime with a two-year notice.*
- *The same MWh cannot be used at the same time in the carbon offsetting market.*

11. REVĪZIJA UN PĀRBAUDE

11.1. Kas drīkst auditēt un kā tas darāms?

Ja Eiropas, nacionālas vai reģionālas kompetentās institūcijas nav pārbaudījušas faktus un skaitļus, tad tos ir jāpārbauda obligātajam auditoram atbilstoši tam, kā tas noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvā 2006/43/EK (2006. gada 17. maijs), ar ko paredz gada pārskatu un konsolidēto pārskatu obligātās revīzijas. Attiecībā uz valstīm, kuras nav EEZ valstis, pārbaudi jāveic auditoram, kas atbilst visām Starptautiskās revīzijas standartu prasībām un kuru iepriekš apstiprinājusi EKOenerģijas Valde.

EKOenerģijas sekretariāts izsniegs kontrolsarakstu, kas kalpos par pamatu revīzijai.

Tiks izmantotas visas iespējas, lai šo pārbaudes procesu vienkāršotu (izmantojot jau esošus rīkus, procedūras un pārbaudes).

11.2. Kam ir jāveic revīzija, un kāds tai ir mērķis?

A. Elektrības piegādātāji

Ārējais revidents auditēs EKOenerģijas piegādātājus un pārbaudīs vai:

- EKOenerģijas piegādātās elektrības (sadalīta pēc ražošanas avota un izcelsmes valsts) apjoms un veidi sakrīt ar piegādātāja dzēsto izcelsmes apliecinājumu apjomu un veidiem. Jāņem vērā, ka gan piegādātājs, gan revidents saņems visu nepieciešamo informāciju, lai noteiktu vai izcelsmes apliecinājumi atbilst EKOenerģijai. Šo informāciju varēs iegūt uz paša izcelsmes apliecinājuma un/vai EKOenerģijas tīmekļa vietnē;
- REDISS/EPED ir saņēmusi informāciju par dzēšanu saskaņā ar šī dokumenta 10. nodaļu. Šis punkts attiecas tikai uz dzēšanu tirdzniecības teritorijās, kas nav saistītas ar Izdevējiestāžu apvienību (*AIB hub*);
- iemaksas, kas veiktas EKOenerģijas darba finansēšanai (lūdzu, skat. 7.3.punktu), sakrīt ar pārdoto EKOenerģijas apjomu;
- iemaksas, kas veiktas Vides fondā (skatīt 8.3.C punktu), sakrīt ar EKOenerģijas pārdoto hidroelektroenerģijas apjomu. Revidentam jāpārbauda arī maksājumu pieprasījumi virs noteiktā minimuma;
- iemaksas, kas veiktas Klimata pārmaiņu mazināšanas fondā (skat. 9. nodaļu), sakrīt ar pārdoto EKOenerģijas elektrības apjomu. Revidentam jāpārbauda arī maksājumu pieprasījumi, kas pārsniedz paredzamo minimumu. Pilnspara EKOenerģijas jeb *EKOenergy Full Power* apgrozījums jānorāda atsevišķi (skatīt 9.2. apakšnodaļu).

B. Izcelsmes apliecinājumu piegādātāji atsaistītu pārdošanas darījumu gadījumā¹⁰

EKOenerģija ir elektrības marķējums, kuru piegādā lietotājiem. Tas nav izcelsmes apliecinājuma marķējums. Ja lietotājs pērk atsaistītu elektrību (fizisku elektrību no viena piegādātāja, izcelsmes apliecinājumu no cita), tad EKOenerģijas izlietojums stājas spēkā patēriņa vietā. Taču praktisku apsvērumu dēļ, lietderīgāk ir organizēt revīziju izcelsmes apliecinājumu piegādātāju līmenī, nevis vietā, kurā fiziskā elektrība sastop izcelsmes apliecinājumu (t.i. patēriņa vietā). Izcelsmes apliecinājumu piegādātājiem ir tieša pieeja visai informācijai, tie pārzina visu kritēriju izpildi un spēj apvienot datus, izmantojot apjomradīto ekonomisko ietekmi. Turklāt viņu piegādātā komponente (izcelsmes apliecinājums) kļūst lietotājiem vērtīga vienīgi apvienojumā ar faktisko (fizikālo) elektrību.

Tādēļ atsaistītas pārdošanas gadījumā, ārējais revidents auditēs izcelsmes apliecinājumu piegādātāju un pārbaudīs vai:

- EKOenerģijas lietotājiem pārdoto izcelsmes apliecinājumu daudzums un veidi (sadalīti pēc ražošanas avota un izcelsmes valsts) sakrīt ar dzēsto izcelsmes apliecinājumu daudzumu un veidiem;
- REDISS/EPED ir saņēmusi informāciju par dzēšanu saskaņā ar šī dokumenta 10. nodaļu. Šis punkts attiecas tikai uz dzēšanu tirdzniecības apgabalos, kas nav saistīti ar Izdevējietāžu apvienību (*AIB hub*);
- iemaksas, kas veiktas EKOenerģijas darba finansēšanai (skat. 7.3. punktu) sakrīt ar pārdoto EKOenerģijas apjomu;
- iemaksas, kas veiktas Vides fondā (skat. 8.3.C punktu), sakrīt ar EKOenerģijas pārdoto hidroelektroenerģijas apjomu. Revidentam jāpārbauda arī maksājuma pieprasījumi salīdzinot ar noteikto minimumu;
- iemaksas, kas veiktas Klimata pārmaiņu mazināšanas fondā (skat. 9. nodaļu), sakrīt ar pārdoto EKOenerģijas elektrības apjomu. Revidentam jāpārbauda arī maksājumu pieprasījumi salīdzinot ar noteikto minimumu. *EKOenergy Full Power* apgrozījums jānorāda atsevišķi (lūdzu, skat. 9.2. apakšnodaļu).

11.3. Papildu pasākumi

Revīzijas rezultāti par iepriekšējā kalendārā gada tirdzniecību jāiesniedz EKOenerģijas sekretariātam katru gadu līdz 30. jūnijam.

EKOenerģijas sekretariāts var organizēt (izmaksas sedz EKOenerģija) papildu pārbaudes un kontroles. Šie nosacījumi un procedūra būs atrunāti Licences līgumā.

11.4. To ražošanas iekārtu ikgadējā revīzija, kas izmanto bioenerģiju

Kritēriju atbilstības pārbaudi saskaņā ar 8.3.F punktu vismaz reizi gadā veiks:

- tās pašas struktūras, kas pārbauda biomasas iekārtas kompetento iestāžu vārdā attiecībā uz likumdošanu, kas regulē izcelsmes apliecinājumus, emisiju tirdzniecību un/vai atbalsta sistēmas;
- vai jebkurš cits ārējais revidents, ko akreditējusi Eiropas Akreditācijas sadarbības pilntiesīga dalības organizācija.

¹⁰ Atsaistīti pārdošanas darījumi nozīmē to, ka lietotājs pērk fizisku elektrību šķirti no izcelsmes apliecinājuma.

Pārbaude aptver:

- kopējo saražotās elektrības apjomu;
- kopējo saražotā siltuma apjomu;
- kopējo kurināmā apjomu, tā sastāvu un katra kurināmā siltuma vērtību;
- koģenerācijas procesa efektivitāti;
- EKOenerģijai atbilstošas izlietotās biomasas apjomus un veidus.

Revīzija jānosūta EKOenerģijas sekretariātam.

EKOenerģijas sekretariāts var organizēt (izmaksas sedz EKOenerģija) papildu pārbaudes un kontroles. Jāņem vērā, ka tā nav EKOenerģijas revīzija un, ka šādā veidā ražošanas iekārta nesaņem EKOenerģijas statusu. Tā ir tikai viena no prasībām, lai elektrību, kas nāk no šādām ražošanas iekārtām, varētu pārdot kā EKOenerģiju. Lūdzu, skat. 8.3.F punktu.

12. KĀ PĀRDOT EKOenerģiju?

Piegādātājiem, kas vēlas pārdot EKOenerģiju, jāaizpilda un jāparaksta „Licences līgums elektrības piegādātājiem”. Līguma veidlapa lejupielādējama EKOenerģijas tīmekļa vietnē www.ekoenergy.org. Aizpildītais līgums jānosūta EKOenerģijas sekretariātam. Piegādātāji var uzsākt EKOenerģijas pārdošanu tiklīdz EKOenerģija ir parakstījusi šo līgumu un nosūtījusi to atpakaļ EKOenerģijas piegādātājam.

Izcelsmes apliecinājumu piegādātājiem, kas vēlas palīdzēt saviem klientiem pildīt EKOenerģijas sertifikācijas prasības, jāaizpilda un jāparaksta „Līguma forma par atsaistītu tirdzniecību”. Līguma veidlapa lejupielādējama EKOenerģijas tīmekļa vietnē www.ekoenergy.org. Aizpildītā līguma veidlapa jānosūta EKOenerģijas sekretariātam. Izcelsmes sertifikātu piegādātāji var sākt izmantot EKOenerģijas nosaukumu un logotipu tiklīdz EKOenerģija ir parakstījusi šo līgumu un nosūtījusi to atpakaļ izcelsmes sertifikātu piegādātājam.

Piegādātājiem ir jāpilda visi šī līguma nosacījumi.

EKOenerģijas sekretariāts nodrošinās atbilstību šajā Licences līgumā un tā pielikumos iekļautajiem noteikumiem.

13. IEMAKSAS

Šajā nodaļā aprakstītas jau iepriekšminētās iemaksas.

Piegādātājs maksā minimālo iemaksu EUR 0,08 (astoņi eiro centi) EKOenerģijas organizācijai par katru megavatstundu, kas pārdota kā EKOenerģija, lai tādējādi finansētu sadarbības tīklu un atbalstītu tā aktivitātes, kuru mērķis ir palielināt pieprasījumu pēc atjaunīgās elektroenerģijas.

Ja kalendārā gada laikā vienam gala patērētājam tiek pārdotas vairāk kā 250 GWh EKOenerģijas, tad šī iemaksa nav jāmaksā par to daļu, kas pārsniedz 250 GWh (skatīt arī 6. nodaļu).

Minimālā iemaksa EUR 0,10 (desmit eiro centi) jāmaksā EKOenerģijas Klimata pārmaiņu mazināšanas fondā par katru megavatstundu, kas pārdota kā EKOenerģija (skatīt arī 9. nodaļu).

Minimālā iemaksa EUR 0,10 (desmit eiro centi) jāmaksā EKOenerģijas Vides fondā par katru megavatstundu, kas pārdota kā EKOenerģijas hidroelektroenerģija (skatīt arī 8.4.D punktu).

14. NOSAUKUMS UN LOGOTIPI

EKOenerģija izmanto šādus logotipus:

Skatīt arī www.ekoenergy.org/about-us/logo

Galvenais komunikācijā izmantotais nosaukums ir EKOenergy. Atkarībā no reģiona valodas var tikt izmantoti varianti. Piemēram,

EKOenergi: Dānijā, Norvēģijā, Zviedrijā;

EKOenergia: Basku zemē, Katalonijā, Igaunijā, Somijā, Itālijā, Ungārijā, Polijā, Portugālē, Slovākijā; EKOenergía: Spānijā;

EKOenergie: Čehijā, Holandē, Vācijā, Luksemburgā, Rumānijā;

EKOénergie: Francijā;

EKOenerji: Azeri, Turcijā;

EKOenerģija: Bosnijā, Horvātijā, Lietuvā, Slovēnijā;

EKOenerģija: Latvijā;

EKOenerģija: Albānijā;

EKOenerxia: Galīcijā;

EKOorka: Islandē;

EKOенергия: Baltkrievijā, Kazahstānā, Krievijā, Ukrainā;

EKOенергия: Bulgārijā;

EKOенергија: Maķedonijā, Serbijā;

EKOенергія: Ukrainā;

EKOενέρεια: Grieķijā.

Sekretariāts var apstiprināt arī jebkādu citu saziņā izmantotu nosaukumu un/vai logotipu, ja tas būtu nepieciešams konkrētam reģionam vai arī kāda uzņēmuma īpašam produktam.

15. KRITĒRIJU PĀRBAUDE

EKOenerģija ir dzīvs standarts. Pieaugot zināšanām un pieredzei, attīstīsies arī EKOenerģija. Ikviens juridiska vai fiziska ieinteresēta persona var iesniegt savus komentārus par EKOenerģijas prasībām vai ierosināt izmaiņas kritērijos, sazinoties ar EKOenerģijas Valdi.

Visas pārbaudes notiks saskaņā ar *ISEAL* Sociālo un vides standartu noteikšanas labās prakses kodeksu (*Code of Good Practice for Setting Social and Environmental Standards*). Trīs gadu laikā pēc savas darbības uzsākšanas, EKOenerģija īpaši izvērtēs:

- savu politiku attiecībā uz aizsargājamajām teritorijām un izlems par nepieciešamību papildināt teritoriju sarakstu, kā, piemēram, par teritorijām, kas noteiktas Nolīgumā par Eiropas sīkspārņu populācijas aizsardzību, EUROBATS, 1991 un Ramsāres konvencijā;
- noteikumus attiecībā uz elektroenerģiju, kas iegūta no biomasas darbinātām iekārtām;
- noteikumus attiecībā uz hidroelektroenerģiju.